

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 ■ USA 718.521.5231

דע את ביטחונך | פחד כנגד ביטחון

'פחדו בציון חטאים' - פחד מהתרחקות מציון - ממקום השורש ממנו הושתת העולם - מגילוי השכינה

נסה לבאר את עניינו של רגש הפחד הרוחני אותו צינה הגמרא במסכת ברכות - 'פחדו בציון חטאים'. כאשר אדם מפחד מסכנה גשמית מוחשית קרובה: הוא רואה אדם מסוכן או בעל חיים או כוחות טבעיים כאש גדולה, רוח סערה, מים רבים, שעלולים להזיק לו או לקרוביו או לממונו, ואולי יותר מהיזק - ליטול את נפשם. מציאות הרגשת הפחד שכובשת את האדם מוכרת וברורה לכולנו ואינה נצרכת הסבר וביאור נוסף.

אולם כאשר אנו באים למישור הרוחני, ואנו שומעים שחטאים גורמים לאדם הרגשת פחד. ומשמעות הדבר, שאותן תחושות ורגשי חרדה רעדה ופחד המוכרות לנו מסכנות גשמיות אופפות את לבו של החוטא. תחושה זו כבר הרבה פחות מוכרת, ומשום כך גם פחות מובנת - כיצד החטא גורם לאדם כאלו עוצמות של חווית פחד.

כמוכן ברור לנו שאדם שעבר על אחד מאיסורי התורה או על אחד מדברי חכמים, הוא עלול לחוש תחושת אכזבה מעצמו. הוא נפל ממדרגתו, וזה עלול להסב לו צער ולהפילו לעצבות. שלימותו נפגמה והוא חש תחושת כאב כתוצאה מכך. אפשר להבין שהאדם אינו מפחד מעצם החטא אלא מתולדתיו כגון - מהעונש והייסורים שהוא צפוי לקבל.

וכן נגרם שהחטא פגם את כוחו, לפיכך יתכן והוא מפחד שמכאן ולהבא הוא יהיה מנוע מלהשיג השגות שהיה בכוחו להשיג בעבר. בסיבות אלו ודאי יש מן האמת, אך בעומק ודאי שקיים פחד מעצם החטא, ואת הסיבה לכך שעצם החטא גורם לחווית פחד אנו מבקשים.

לפני שנפנה לענות על שאלה זו ולבאר את העניין, נשאל שאלה נוספת: מדוע הכתוב תולה את הפחד ב-'ציון' - 'פחדו בציון חטאים', וכי רק בציון יש חטאים, בשאר העולם אין חטאים?

■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את ביטחונך.

פחד רוחני נפול - 'פחדו בציון חטאים', פחד רוחני מתוקן - 'אשרי אדם מפחד תמיד'

הגמרא במסכת ברכות מביאה מעשה בתלמיד שהלך אחר רבו בשוק של ציון. ראה הרב שהתלמיד מפחד, אמר לו - 'אם פוחד אתה סימן שיש בך חטא, שנאמר פחדו בציון חטאים'. שאלו התלמיד: 'מניין שסיבת הפחד היא חטא, שמא הפחד נובע מחמת שמתקיים בו הפסוק "אשרי אדם מפחד תמיד"'. ענה לו הרב: כי פסוק זה נאמר על דברי תורה. ומפרש רש"י - שמא תשתכח ממנו, מתוך כך הוא חוזר ושונה תמיד. ואם כן, היות ואותו התלמיד לא היה פחדו משכיחת התלמוד, לכן אמר לו הרב - שכיוון שפחדו פחד חנים, על כן סימן הוא שיש בו חטא.

נוסף על כך, הגמרא במסכת גיטין פותחת את העסק באגדות החורבן, בקושיא - מה פירוש הפסוק 'אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לכו יפול ברעה' ? ומיד לאחר מכן כתירוץ פונה הגמרא לספר את המעשה בקמצא ובר קמצא שבגינם חרבה ירושלים. שם תוס' בוחנים את ההפרש בין שני הסוגיות שמזכירות את הפסוק 'אשרי אדם מפחד תמיד' בהקשרים שלכאורה נראים קצת שונים: במסכת ברכות פירשו שהפחד עניינו דאגה שלא ישכח תלמודו, ובמסכת גיטין משמעות 'אשרי המפחד תמיד' שהאדם נותן לבו תמיד לפחד ולדאוג מן הפורענות על הנהגותיו שמא אינם על פי דרך הישר. כמו במעשים שגרמו את החורבן, שאם היו נמנעים מלעשותם היה נמנע אף החורבן. בעלי התוספות מיישבים - שהפחד שמכוון אליו הפסוק לעולם הוא ב-'דברי תורה', אלא שישנם שני סוגי פחדים ב-'דברי תורה': פחד תחתון - שדואג שמא לא יבין או ישכח. ופחד עליון - שמא יטעה טעות רוחנית, כלומר שמא באחת מהנהגותיו ולו הקלה ביותר ישגה, ויעבור בכך על דברי התורה הקדושה. וא"כ הוראת הגמרא לומר, שכיוון שאותו פחד משגיאות וטעויות רוחניות היה נחסר בדור החורבן. ולהפך בני אותו הדור בטחו על רוב טובתם ושלוותם ולא נתנו את ליבם לדאוג מן הפורענות על טעויות בהנהגתם הרוחנית. על כן, הם שגו ונכשלו וביישו את בר קמצא ועמדו על בת הקיסר, ומשום כך לקו ונענשו וחרבה ירושלים.

סוטה, מח, ע"ב - ת"ר, שמיר שבו בנה שלמה את ביהמ"ק וכו', אבנים הללו אין כותבין אותם בדיו משום שנאמר פתוחי חותם, ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר במלאותם, אלא כותב עליהם בדיו ומראה להם שמיר מבחוץ, והן נבקעות מאליהן כתאינה זו שנקבעת בימות החמה ואין חסרה כלום, וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים ואינה חסרה כלום.

ומהות חיתוך זה באופן "שאינה מחסרה כלום", הוא תיקון ללוחות שנשברו, ששם כתיב "פסל לך", שהיה פסולת, ומהם נתעשר משה. וכאשר נשברו הלוחות, נעשה מזה "פסולת", לשון פסול, שנפסלו הלוחות. והוא שורש דק לשבירת הלוחות. משא"כ באבנים אלו שנחתכו ע"י השמיר, לשון "שמירה", שומר שלא יהא פסולת. והוא עצמו שמור ועומד מששת ימי בראשית, כמ"ש (שם) ת"ר, שמיר זה בריתו כשעורה, ומששת ימי בראשית נברא, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו. ובמה "משמרין" אותו, כורכין אותו בספוגין של צמר, ומניחין אותו באיטני של אבר מליאה סובי שעורין.

ואור זה האיר כל ימי הבית, אולם כשחרב, אמרו שם, משחרב ביהמ"ק, בטל השמיר. ואזי מתהפך השמיר לחטא, כמ"ש (ירמיה, יז, א) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרון שמיר. וכתוב (זכריה, ז, יב) ולבם שמו שמיר. כי בעומק מהות השמיר למעלה ממדרגת עוה"ז, כמ"ש (שומר טוב, תהלים, עח, מה) ומי הביאו לו (לשלמה את השמיר), הנשר הביאו מגן עדן, שנאמר וידבר על הבהמה ועל העוף, אמר להן האיך השמיר קבוע, והלך הנשר והביאו. ולכך נצרך שמירה, כי בטבעו חושק לחזור לגן עדן. ובעומק א"כ, זה אינו שמירה תתאה שלא יתקלקל, אלא שמירה עילאה, שלא יחזור למקומו העליון, לשורשו, ודו"ק.

ובזמן, שורשו בשבת, בבחינת "שמור" את יום השבת לקדשו. ולכך נברא בע"ש בין השמשות, כמ"ש באבות (ה, ו) [אולם שורשו נברא ביום חמישי, שבו נבראו תנינם, גימט' שמור. כ"כ בספר הפליאה (ד"ה ועתה אתחיל להגיד). וכן בספר גן נעול], ומאיר אור של שבת ביומין דחול, וממצע בנייהם. ונצרך שמירה במקום שלא יחזור לג"ע, ובזמן שלא יחזור לשבת.

ובעומק ע"י שמיר נעשה חלל, "אור" פנוי בין החלקים. אולם לולי השמיר בין החלקים יש "פסולת". ועיין גר"א (תיקונים, תיקון כא) וז"ל, שמיר - וגניז באורא, עכ"ל. עיי"ש. ועיין אפיקי ים (גיטין, סח, ע"א). ובקלקול נראה כשממה, כמ"ש (ישעיה, ה, ו) שמיר שית. אולם בתיקון זהו רוחו של מלך המשיח.

גיטין, נז, ע"ב - א"ר יהושע בן קרחה, סח לי זקן אחד מאנשי ירושלים, בבקעה זו הרג נבזראדן רב טבחים מאתים ואחת עשרה רבוא (כמנין ירא, ודו"ק) ובירושלים הרג תשעים ואחד רבוא (כמנין צ"א, ודו"ק) על אבן אחת, עד שהלך דמן ונגע בדמו של זכריה, לקיים מה שנאמר ודמים בדמים נגעו. ושם (נח, ע"ב) אמרו, א"ר אסי, ארבעה קבין מוח נמצאו על אבן אחת, עולא אמר ט' קבין, אמר רב כהנא ואיתימא שילא בר מרי, מאי קראה, בת בבל השדודה אשרי שישלם לך וגו' אשרי שיאחו ונפץ את עולליך אל הסלע.

הנה פנימיות הדבר שנמצא מוח על גבי אבן, כי שורש האבן במוחין (עיין מאורי אור (ערך אבן) שטיפה הנמשכת מן המוח נקראת אבן), כמ"ש בחכמה יבנה בית וגו'. והמצאות המוחין ע"ג אבן, היינו נפילת המוחין ממדרגת חיים, החכמה תחיה את בעליה, למדרגת מת, דומם, אבן. ומעין כך כתב בהיכל הברכה (בראשית) וז"ל, עיין לקוטי ישעיה, על הפסוק מי מדד בשעלו מים, כי סוד אבן אור החכמה אשר משם נמשך הטפה לצורך הבנים, עכ"ל. וכבר הוזכר לעיל, אבן, אב-בן. ומעין כך כתב עוד בזוהר חי (בראשית, דף קמ"ו, ור"א, ור"נ). ועיין מהר"ל (תפארת ישראל, פרק מא) שמצות כיבוד אב ואם, שהוא צרוף אבן כנ"ל, זו מצוה "שהשכל נותן ומחייב אותו ביותר". וזה ששורש האבן במח, ודו"ק [ושורשה בעומק למעלה מן השכל, שלכך זכה דמא בן נתינא בזכות כבוד או"א, מכח אבנים לפרה אדומה שהיא למעלה מן השכל, "חוקה". עיין שיח שרפי קודש (ערך ישראל, אות ז)].

ולכך יש כח באבן ל"מחות", מלשון "מוח", כי זהו שורשה, ודו"ק. וז"ש (סוכה, נב, ע"ב) אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד, אם אבן הוא נמוח. ובקלקול, האבן עצמה מוחה את המוח, וזהו בחורבן הבית, כמ"ש בגיטין כנ"ל. אולם על זמן התיקון נאמר להיפך, כמ"ש בעץ חיים (ש"ג, פ"ב) וז"ל, בהאי אבן רצוץ מוחא דנחש, עיי"ש שזהו בגאולה העתידה במהרה בימינו.

ואמרו שם בגיטין, א"ר אסי, ארבעה קבין מוח נמצאו על אבן אחת. ארבעה דייקא. כמ"ש (עוקצין, פ"ג, מ"ו) וכמה פריצי זיתים, ר' אליעזר אומר ד' קבין לקורה. ופרש"י (ב"מ, קה, ע"א) כשמכניסין בבית הבד מהן כדי שיעור טעינת קורה בפעם א', ואין מוצאין אלא ד' קבין. וא"כ ד' קבין זהו שיעור שמן, שהוא בחינת חכמה, מוחין, כנודע, ודו"ק. ועיין במשנה ביומא (פ"ד, מ"ד), ובכלים (פ"א, מ"א).

ולעולא דאמר שם בגיטין ט' קבין, טעמא כי ט' קבין הם בחינת נימוח שנעשה מים, ודו"ק. וט' קבין זהו שיעור הפחות שבטהרת מים, כמ"ש דבעל קרי שנפלו עליו ט' קבין מים שאובין טהור. עיין ברכות (כב, ע"א).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד

שופטים . י-כ

המשמשין מקום כאשר, אף כאן כי תשבע וכו', ואם יאמר חביבי, עוד יש שמוש ללשון כי, שהרי רובן משמשין בלשון אשר, כגון כי טוב העץ, כי טוב הוא וכו', כל אלה בכלל לשון שמוש של אם הם, שיש אם משמש בלשון אשר, עיי"ש בהרחבה. ועיין חשק שלמה (השורשים, אות א - אך).

וטעם הדבר שצירוף זה של י-כ משמש בריבוי לשונות, כי באמת אין יש אלא עשרה אותיות, מאל"ף עד יו"ד, ומכאן ואילך מאות כ' זהו הכפלה, ב-כ, ג-ל, ד-מ, וכן על זה הדרך. כי כל אות של עשירות היא דומה ליחדות המקבילים לה.

ולכך תחילת ריבוי זה באות כ', מלשון כ' הדמיון כנודע. כי מכאן ואילך כל האותיות אינם עצמיות אלא דומות למקבילים

ששי התיבות המרכיבות מאמר זה:

זכריה, זכי, חניך, יהויכין, יהוכל, יוכבד, יכל, יכונה, יכין, יכניה, יסכה, ירך, כביר, כושי, כזבי, חשיכה, כימה, כיס, כיור, כלי, כפיר, כלי, כליה, כליון, כליל, כתית, כנעני, כנעניה, כסוי, כסיל, כרית, כשדים, כשפים, כתים, מלכיאל, היכל, יששכר, כידור, לכיש, תיכון, כרי, מיכה, מכיר, מרדכי, נכרי, שכוי, שכניה, מדריך, מיכאל, מיכה, מיכל, אכיש, מכי, מלאכי, מלכיה, מלכיש, בכי, רכיל, שכיר, איכה, אכזרי, אנכי, כזיב, משכיות, כידון, כיור, בכיס, כישור, חכילה, כרכמיש, כשיל, ברכיה, דכאי, בכרי, דוכיפת, בכרמיל, הכי, שכירה, אכזיב, כידון, כתליש, יסמכיהו, כימה, תכיים, כנניה, כרמיל, לכילי, אחימלך, מלכיאל, פיכל, שכניה, ירך, תכריך, אבימלך, אחיסמך, איך, אלימלך, חיך, מיסך. ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כי השחד יעור עיני חכמים. כי - אמרו חז"ל (ר"ה, ג, ע"א) דאמר ר"ל, כי משמש בד' לשונות, אי-דילמא-אלא-דהא. ועיין שפתי חכמים (שמות, כג, לג) ד"כ"י זה, משמש בלשון אי, דהיינו "אם", דמצינו בכמה מקומות דאם משמש בלשון אשר, כמו ואם תקריב וגו', עכ"ל. ועיין עוד בדבריו (בראשית, כד, לג).

ועיין חזקוני (בראשית, יח, טו) וז"ל, "כ"י יראה - יש מפרשים, כל כי שבתורה מתורגם "ארי", שהרי כמו שתיבת כי בלשון עברי משמש בארבע לשונות, וכו', הרי חמש לשונות בתיבת כי, עיי"ש.

ועיין רש"י (תענית, ט, ע"א) וז"ל, כי משמש ארבע לשונות אי דלמא אלא דהא - כל מקום שצריך לדרוש "כ"י", בין לענין דרשה בין למשמעות המקרא, תוכל לשנותו באחד מהני ארבע לשונות, דלשון כי משמע בכולם, וכן וכד וברם וארי, בכלל הני ארבע הן, עיי"ש. ועיין עוד בדברי רש"י (תשובות, סימן רנא) וז"ל, לפי דברי שאילתו הבנתי שכך קבל, "כ"י" מתרגם בתורה בתרגום אונקלוס בד' לשונות, ופרשו לו ד' שאחזו המתרגמין בהם, וכו'. כבר עברו עשרים שנה שאיני מפרשם בתרגומו של אונקלוס, שהוקשתי בה למה לא מנה: ארי, כד, ברם, וכו', ואני אומר, כולן מתורגמין לשון ארי, וכאשר יהפוך כי בלשון עברית, כן יהפוך ארי בלשון ארמית ארבעתן, ור' שמעון בן לקיש בא ללמד על שימוש משמען לפשטן ולומר לך, יש כי הבא ליתן טעם, ויש כי לסתור דבר וליישב דבר, ויש כי משמש לשון תלוי וכו', ויש כי שהוא תמיה, וסוף שמשו משמע להיות פן, כגון כי תאמר בלבבך, וכו'. דבר יוצרינו כפטיש יפוצץ סלע יוצא לכמה טעמים, וכו'. ועוד למדנו, שכי משמש תלוי, ככל אם שבתורה. ועל זו סמך רב אמי לומר כל שבועה שהדיינין משבעין אותה אין בה משום שבועת ביטוי שנאמר כי תשבע, מעצמה כלומר אם תשבע, וכו', ורוב כי שבתורה

שורש מעשה המצוות - מתנועת העשייה של "גיבל את עפרו" שביצירת אדם

אבל יש כאן פנים נוספות לשינוי, כאן, ה'גיבל את עפרו', זה כביכול, מעשה בפועל, מדגישים, בשאר הדברים נאמר "ויאמר אל-קים" - "ויעש אלקים", שאמירתו - היא גופא עשייתו, בבחינת "בדבר מלך שלטון", "ותגזר אומר יקיים לך", הדבר יוצא מהכח לפועל, אבל הגיבול של המים ועפר, על אף שכמובן הוא לא נעשה כביכול בידים, אבל, זה תנועת עשייה גמורה, שמשם שורש מציאות המעשה של האדם, וזה השורש של המעשה של האדם בתרי"ג מצוות, שהוזכר בראשית הדברים, כביכול, כל מעשה מצוות, הוא לא הוצאה מאין ליש, אלא כל מעשה המצוות הגדרתם, לקיחת דבר ועשייה בו, והדוגמא, "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר" וגו', מצות ארבעת המינים, שעניינה נטילת המינים הללו, צירופם וחיבורם, ונטילתם, וכן ע"ז הדרך.

א"כ, שורש מעשה המצוות, "לא ניתנו מצוות אלא כדי לצרף בהם את הבריות", וה"לצרף בהם את הבריות" בשורש הדבר, זה עצם הצירוף של המים והעפר שמתגלה ביצירת האדם, שזהו כח ה'גיבל את עפרו', שכח הגיבול זהו תפיסת הצירוף, משם שורש מעשיו של הקדוש ברוך הוא, ובדקות, מעשה של הקדוש ברוך הוא שהוא השורש למעשיו דידן שהם מעשה המצוות, שמעשה המצוות הוא מעשה של צירוף - "לא ניתנו מצוות אלא כדי לצרף בהם את הבריות", זה מקום הצירוף כמו שנתחדד.

הצירוף הזה, הוא שורש עשיית גופו של האדם.

ועוד פעם נחדד, עצם הגוף נעשה משנים, מים ועפר, כמו שחודד.

אבל כללות האדם כפי שהוזכר מורכב מנשמה וגוף, "איסתכל באורייתא" משם שורש הנשמות, "וברא עלמא" משם שורש הגוף מה'עלמא', שזהו ה'ויצר את האדם עפר מן האדמה".

וביצירת הנשמה יש ג"כ שני חלקים - "ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמינו כדמותינו", ה'נעשה אדם' שהוא לשון של רבים הוא שורש הריבוי של השנים שהוזכר, וה"בצלמנו כדמותינו" זהו שני החלקים שנעשה 'צלם' ו'דמות'.

צירוף המים והעפר שבשורש הגוף - נשהמים גוב-רים ונשהעפר גובר

ובהבנה בהירה, בשורש יצירת הגוף של האדם, כפי שהוזכר, היה צירוף של מים ועפר, מה קורה כאשר מצטרפים מים ועפר - כאשר המים הם הגוברים על העפר, זה בחינת "אד יעלה מן הארץ" בהדגשה, כלומר ה'יעלה מן הארץ' היינו שהוא עולה מן הארץ, ומעלה את הארץ עמו, זה נקרא "אד יעלה מן הארץ", שליטת המים על תפיסת מדרגת העפר, הוא שורש היצירה, ואז מתגלה "מים חיים", בבחינת "וחי לעולם", כי המים גוברים על מציאות העפר.

אבל כאשר ח"ו, מתגלה הצד ההפוך, שהעפר שולט על המים, שהעפר הרי הוא מן האדמה, "וייצר את האדם עפר מן האדמה", ואז, כאשר מערבים מים עם אדמה, זה הופך להיות דבר אדמומי, מעין האדמה, תיבת אדמה מורכבת מאד-דם-מה-אדם, והיינו שפירוש המילה אדמה זה אד-דם, ובצירופו, זהו האדם שמצטרף בתוכה, כלומר, השורש של הדבר הוא - כאשר המים מצטרפים למציאות האדמה, הרי שהם יוצרים מציאות של דם, ובכללות כידוע, יש ה' מיני דמים, ה' מיני דמים טהורים וה' מיני דמים טמאים, וזהו המילה אדמה - אד-דם-ה'.

ומכל מקום, כאשר זה מתגלה מצד התיקון, לצורך יצירת האדם, מתגלה השורש של האד, של המים שגובר על מציאות העפר, אבל מצד ה'נעשה אדם', שיש בו 'פתחון פה למינים', מקום דקלקול, בבחינת 'כי ציד בפיו' שנאמר אצל עשיו - אדום - "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה", מצד כך, המים מצטרפים לאדמה, והופכים להיות אדומים.

זה שורש כל אדם, הוא מורכב מהמילה אד ודם כפי שהוזכר, האד זה המים, והדם זהו בהצטרפות האד לאדמה, כשגובר האדמה על האד והופך אותו למציאות של דם.

שורש הזכר - אד, מים, ושורש הנקיבה נוטה לדם

ולפי"ז, בשורש יצירת הזכר ושורש יצירת הנקיבה - שורש יצירת הזכר הוא באופן של מים, שזכר זהו ההבחנה של מים, שכל זכר הרי נקרא זכר מלשון זך - אור, והוזכר פעמים רבות מיסוד דברי רבותינו, ששורש המים אינו אלא אור, 'אור, מים, רקיע' בלשון חז"ל, ובלשון הרמב"ן יאור נקרא יאור מלשון אור שנקרא יאור מלשון מעשיו של הקב"ה "ויאמר אלקים יהי אור", וכאשר משתלשל האור לתתא הוא הופך להיות מים, והמים הללו כאשר הם נמצאים וקרובים למדרגת האור, הם בבחינת "מים צלולים" - 'כמים פנים אל הפנים כן לב האדם אל האדם'.

אבל כאשר חל עכירות החומר של העפר ששולט על המים, הרי שהמים הופכים להיות מים עכורים, אבל שורש הדבר - "וייצר את האדם עפר מן האדמה". שהוא מכח ה"אד יעלה מן הארץ", שלצורך יצירת האדם היה אד צלול, והאד הזה שהוא צלול, הוא השורש שיכול להצטרף ל'צלם' אלקים' בהדגשה, המים הצלולים מצטרפים ל'צלם' אלקים, "צללת במים אדירים" - שיש צירוף של הנשמה, ה'חלק אלוק ממעל" של ה'צלם' עם המים הצלולים.

זה שורש יצירת האדם בבחינת זכר - אותיות זך-אור, שהאור מגיע מה'בצלם' אלקים עשה את האדם, ולפיכך מתגלה הצי-רוף של זכות המים, כמו שנתבאר, שמתראה בהם שורש הווייתם שהוא מציאות של אור, זה מציאות הזכר.

לעומת כך, מציאות הנקיבה, היא השורש לצד הקלקול שבדבר, שבאופן של אד-דם, היא מצטרפת יותר לצד של הדם מאשר לצד של המים.

צירוף הוי"ה וחווה שבאדם - מהצד העליון ודקלוקול

יש כמה וכמה הגדרות איך מגיעים ב'צורת אדם' למנין של 'שם אדם', ואחד מהצירורים שמצויר בדברי הגר"א, ומבואר בדבריו שאדם זה צירוף של שם הוי"ה שבגימטריא כ"ו עם חוה שהיא בגימטריא י"ט, והרי שעלה בידינו אדם שהוא מ"ה.

כלומר, יש את ההוי"ה שהוי"ה הוא שורש מציאות ההארה - אורו יתברך שמו, זה צד אחד שנמצא בשם 'אדם', ההוי"ה - והצד השני שנמצא בשם 'אדם' הוא ה'חוה', הוא הצד שבא להסתיר את מציאות הדבר, כאשר זה מתגלה מהצד דתיקון - גם החוה הופכת להיות משורש האור, בבחינת "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים", "וכולם מחוי באצבע ואמרי זה ה' קיונו לו", ומצד כך, אדם זה הצירוף של הוי"ה וחווה מלשון 'מחוי באצבע', 'חוי באצבע', שמראים על שורש האור, שכל התורה כולה היא שמוותיו יתברך שמו, ושורש כל השמות כולם הוא שם הוי"ה, זה שם 'אדם', ההוי"ה, בצירוף החווה 'מחוי באצבע' על השורש, זה נקודת הצד העליון שבדבר.

אבל מצד הפנים שהזכרו קודם לכן, בבחינת אדם-אד ודם, בפנים הללו מתגלה א"כ, שהחווה היא שורש של מציאות הדם, והרי זה מה שאומרת הגמ' בעירובין דף ק' כידוע, שעשרה קללות נתקללה חוה, וכמה מקללותיה הם קללות של דם, דם בתולים, דם נידה, וזה הסוגיא הרי בשבת ב'במה מדליקין', ששלושה דברים צריכות נשים להיות זהירות שמא יסתכנו, שאם יש את עיקר גילוי הדם, "על שאינן זהירות בנידה, בחלה ובהדלקת הנר", ול"שון חז"ל הידוע, שמובא בהרחבה בירושלמי שם, "היא שפכה דמו של עולם", כלומר, מה שורש הדבר שנאמר בה ש"היא שפכה דמו של עולם", ומתגלה בה "אינן זהירות בנידה" וכו'.

ה'פתחי נדה' והדם בתולים שזהו מקום של חבלה של דם, כל הדמים הללו בכללות, שמתגלים בנקיבה, זהו מחמת שבשורש הווי"ה, היא פחות מצורפת לאד שבדבר, אלא היא יותר מצורפת לדם שבדבר, ולכן, היא גופא - היא נוטה בטבעה לצד דקלוקול, באופן שיתגלה ה"היא שפכה דמו של עולם".

זה שורש יצירת אדם, אד, דם - הזכר מצטרף יותר לאד, והנקיבה מצטרפת למציאות הדם כפי שחודד.

ומצד הפנים הללו, ישנם שתי ראשי תיבות יסודיים הרי, בדברי חז"ל בשם 'אדם' - דברים ידועים - צד אחד של האדם, כמו שאומרים חז"ל, הוא ר"ת אדם, דוד, משיח.

והצד השני של האדם כמבואר בסוגיא בסנהדרין הוא ר"ת אפר, דם, מרה. כלומר, מונח כאן שתי תפיסות של צורת אדם, תפיסה אחת עליונה ב'צורת אדם', ותפיסה שניה ב'צורת אדם'.

מדרגת צל - צלם שבזכר

נחמד - שורש יצירת אדם כפי שהזכר, מה שנאמר בקרא "ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמינו כדמותינו", יש שורש של צלם, והצלם עצמו נחלק לשני חלקים, יש "צלם אלקים עשה את האדם", ויש "צלם הוי"ה" כמו שמבואר בדברי רבותינו שתי מדרגות הצלמים, והיא גופא נחלק ל'צלם' ו'דמות'.

ברור לכל בר-דעת, כל 'צלם' נקרא הרי 'צלם' מלשון צל, "נסו הצללים", כלומר, כל 'צלם' הוא ביחס לאור, זה ההגדרה של 'צלם', הוא הצל של האור, וזה מה שהזכר קודם לכן, שכאשר הדבר מתגלה לתא, במים, הם נעשים צלולים, כי השורש שלהם הוא מן האור, אבל, הם לא ישר מן האור, מה הממוצע בין האור למים? - הצל של האור, הוא גופא שורש למציאות המים, ולכן מים כשהם קרובים לאור, הם מים צלולים, מחמת שהם התקרבו לאור דרך הממוצע הנקרא צל - צלם, שהוא הממוצע שיוצר את צלילות המים.

מכל מקום, כל 'צלם אלקים' ויתר על כן 'צלם הוי"ה', הוא מלשון צל, שהוא צל ביחס לאור.

וא"כ, כשנאמר "ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמינו" ה"בצלמינו" שבדבר, זה שורש האור שנמצא בשורש יצירת האדם, "אשר יצר את האדם בחכמה", בבחינת "חכמת אדם תאיר פניו" - "תורה אור", והגילוי הזה מתגלה בהבחנה של 'צלם', כלומר, יש את עצם המציאות של האור שמתגלה בשורשו, וכשנאמר "בצלם", כלומר - הוא נעשה בצל של הדבר, מעין מה שנאמר אצל בצלאל - "בצל א-ל היית", "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ", שהוא נקרא בצלאל ע"ש 'בצל א-ל היית'.

כלומר, מעין אותה הבחנה של 'בצלם', הוא נקרא בצלאל בבחינת ההשתלשלות של אותו מציאות של אור, וזה מה שמ"תגלה בשורש של המשכן, שהארון הוא נוטריקון אור-נ' כי דוע, זה הכח של בצלאל - "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ".

וא"כ, ה'בצלם' הוא צל של האור, וזה בחינת הזכר - זך-אור, שהזכר, השורש שלו הוא במדרגת ה'בצלם'.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

כתר

ח"ו בקלקול מתהפך כתר לכרת. וכתוב (שמות, יב, יט) כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל.

חכמה

כתיב, כבוד חכמים ינחלו. וכתוב (שמות, כד, יז) ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל.

ועוד. אמרו (ברכות, סד, ע"א) כל הנהנה מסעודה שת"ח שרוי בתוכה, כאילו נהנה מזיו השכינה. והטעם כי ת"ח אכילתו בבחינת אכילת מן, כמ"ש לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן. והמן שורשו מזיו העליון, כמ"ש הרמב"ן.

בינה

מ', בחינת בינה, בן מ' לבינה, כנודע. וכתוב (שמות, טז, לה) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. ולהיפך כתיב (שם, לד, כח) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה.

ומדרגת הבינה, שמינית, בחינת אכילה היוצרת שומן. ולהיפך נאמר (ויקרא, ג, יז) כל חלב וכל דם לא תאכלו. חלב, שמנונית.

דעת

כתיב (בראשית, ב, יז) ומעץ הדעת טו"ר לא תאכל ממנו. ושם כתיב (ג, ה) כי ידע אלקים כי ביום אכלכם ממנו, ונפקחו עיניכם, והייתם כאלקים ידעי טוב ורע.

ועוד. אמרו (שבת, עא, ע"א) אכל שתי זתי חלב בהעלם אחד, ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני, ר' יוחנן אמר חייב שתים. והרי שדעת מחלקת אכילתו לשנים, בחינת דעת המבדלת.

חסד

כתיב (בראשית, לא, טו) ויאכל אכול גם את כספנו. כסף, כיסופים, חסד, כנודע.

ועוד. כתיב (שמות, טז, כא) איש כפי אכלו, וחם השמש ונמס. אוכל נהפך למים, חסד.

ועוד. חו"ג, תרי ידים. וכתוב (תהלים, קכח, ב) יגיע כפיך כי תאכל. ובקלקול כתיב (ישעיה, ט, יט) איש בשר זרועו יאכלו.

גבורה

כתיב (שמות, יב, ח) ואכלו את הבשר בלילה הזה (לילה דייקא

זמן גבורה) צלי אש. ודייקא צלי ללא מים, כולו גבורה. ועוד. אמרו (שבת, מא, ע"א) אכל ולא שתה אכילתו דם.

ועוד. כתיב (בראשית, ט, ג) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו. ועוד. שתיה בכלל אכילה (יומא, עו, ע"א). אכילה, שתיה, ר"ת אש. כי האש מכלה את המאכל. וע"ש כן נקרא אכל מלשון שמתכלה. וכתוב (בראשית, כב, ו) ויקח בידו את האש ואת המאכלת. ולהיפך גבי הסנה כתיב (שמות, ג, ב) והנה הסנה בער באש, והסנה איננו אכל.

ועוד. כתיב (בראשית, כה, ל) הלעיטני נא מן האדם האדם הזה וגו', ונזיד עדשים, ויאכל.

ועוד. כתיב (בראשית, כח, כ) ונתן לי לחם לאכול. ועיקר אכילתו של אדם לחם. מלשון מלחמה. עיין רש"י הירש (לך לך, פי"ד, פ"ב, ד"ה מלחמה) מלחמה משורש לחם וכו', לחם שהושג בתחרות חברתית, הוי אומר האמצעי לקיים הגוף, לחם - מלחמה.

וכן שעת אכילתו הוא עידן קרבא, כעין תפלה עמוד העבודה, אכילת מזבח, נקרא עידן קרבא בזה"ק (עיין תיקונים, כט, ע"ב).

תפארת

אמרו (ברכות, מה, ע"א) שנים שאכלו כאחת, פליגי בה רב ור' יוחנן, חד אמר אם רצו לזמן מזמנים, וחד אמר אם רצו לזמן אין מזמנין. והטעם, כי ת"ת קו אמצע בשלמותו מחבר ימין ושמאל ואמצע. וזהו שלשה שאכלו כאחד. אולם פעמים נוטה לחסד, וזהו שנים שאכלו אם רצו מזמנין, ופעמים נוטה לגבורה, וזהו אין מזמנין.

נצח

כתיב (בראשית, לב, לג) על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך. ודרשו (הוריות, יב, ע"א) אמר רבא, הירך, המיומנת שבירך. ועיין בחולין (פט, ע"ב) גיד הנשה נוהג, וכו', בירך של ימין ובירך של שמאל. ושם (ע"ב) ר' יהודה אומר, אינו נוהג אלא באחת, והדעת מכרעת של ימין.

הוד

כתיב (דברים, ח, י) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך. בחינת ברכה הודאה - נודה לך.

ועוד. אמרו (שבת, קכט, ע"א) הקיז דם ואין לו מה יאכל, ימכור מנעלים שברגליו (נו"ה) ויספיק מהן צרכי סעודה.

יסוד

אכל, א-כל. מדרגת יסוד, כל. וכאשר ירדו האחים למצרים, ירדו כמ"ש (בראשית, מב, ז) מארץ כנען לשבר אכל. אולם ירדו גם לחפש את יוסף. ושורשם חד, שהרי כל שפע האוכל בא מכוחו של יוסף. ולכך צורת הדברים לבסוף, דכתיב (שם, מג, טז) כי אתי יאכלו האנשים בצהרים.

ועוד. גבי קרבן פסח כתיב (שמות, יב, מד) ומלתה אתו, אז יאכל בו.

מלכות

כתיב (שמות, יב, טו) שבעת ימים תאכלו מצות. לחם עוני. בחינת מלכות, עניא דלית לה מגרמה כלום, כנודע. והוא היפך ארץ ישראל דכתיב בה (דברים, ח, ט) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם.

ועוד. כתיב (שמות, יב, מו) בבית אחד יאכל. בית, מלכות. ועוד. שבת, מלכות. וכתיב (שמות, טז, כה) ויאמר משה אכלהו היום, כי שבת היום. כי בכל יום היה לקיטה ואכילה, ובשבת אין יש אלא אכילה בלבד.

ועוד. כתיב (שמות, כב, ל) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, לכלב תשלכון אותו. כלב גימט' ב"ן, קליפת שם ב"ן כמ"ש בעשרה מאמרות.

ועוד. כתיב (שמות, כג, יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה, ואכלו אביוני עמך. שביעית, מלכות. ולכך אוכלים אביונים, כנ"ל.

נפש

כתיב (בראשית, ג, יד) ועפר תאכל כל ימי חיך. כלומר אכילה במקום שפל, עפר, שאינו עולה וצומח. וכן כתיב (שם, ג, יז) ארורה האדמה בעבורך, בעצבון תאכלנה. נפש ללא רוח, עצבון.

רוח

עוף יעופף, רוח. וכתיב (בראשית, מ, יז) והעוף אכל אתם. הויתו רוח, ואכילתו בחינת רוח.

נשמה

שב"ק נשמה יתירה, רוחב לב למאכל ומשתה כלשון רש"י בביצה.

חיה

כתיב (בראשית, ג, כב) ולקח גם מעץ החיים וחי לעולם. ועוד. כתיב (שמות, יב, ט) אל תאכלו ממנו נא. ואמרו במכילתא (שם) אין נא אלא לשון חי. ועוד. איסור אכילה של אבר מן החי.

ועוד. אמרו (שבת, נא, ע"א) דאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב, כל שהוא נאכל כמות שהוא חי, אין בו משום בישולי נכרים.

יחידה

קרבן העולה כליל, כולו לה'. אין בו חלוקה של כהנים ובעלים. שורשו ביחידה. אלא שמכיוון שאין אור היחידה שלם בגלל חטא אדה"ר, כותנות עור, ולכך העור לכהנים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א

יצא לאור! שו"ת בעניני השעה

מבעל מחבר ספרי "בלבבי משכן אבנה" שליט"א

מדוע האינטרנט הוא הברור האחרון שמברר מהו בחירתו של כל אחד ואחד האם הוא רוצה להיות מחובר לטוב או לרע, והרי הרצון הפנימי של כל ישראל הוא להיות מחובר לטוב ולרצון ה' ולא עם הרע ח"ו, שכל הרע הוא רק מקרה אצלנו, וכמו שהרב מבאר לנו היטב בספר "דע את עצמך"?

האם ניסיון המדיה והאינטרנט הוא מלחמת גוג ומגוג? האם האינטרנט והמדיה יהיו בטלים קודם שיבוא משיח, או שהמשיח יבטל אותו (או הקב"ה בכבודו ובעצמו)? ואם ביטולו יהיה ע"י משיח, האם הוא ע"י משיח בן יוסף או משיח בן דוד? מה לענות לאלו שטוענים, שעבודתנו אינה לפרוש מהטכנולוגיה, אלא ללמוד כיצד להשתמש בה בשכל ובאופן מאוזן ובאופן הכשר ביותר, מכיוון שהוא נעשה כבר חלק מהחיים של רוב הדור ואי אפשר לשנות את הדור. ואם כן צריך להפסיק את המלחמה הזו על האינטרנט, בגלל שזה רק גורם רגשי אשמה לאחרים ואינו פועל מאומה?

זאת ועוד בקונטרס החשוב הזה · טעמו וראו כי טוב ה'!

מילון ערכים בקבלה • כשעלה ברצונו

רבותינו שצפה הקב"ה במעשיהם של צדיקים (עיין בראשית רבה (ב), ה) צפה הקב"ה במעשיהן של צדיקים. ושם (ג, ח) אמרו, ויאמר אלקים יהי אור, אלו מעשיהן של צדיקים), ועי"ז עלה מ"ן. ועיין לדוגמא בספר חיים וחסד (ענינים כללים, תרנ) וז"ל, כשעלה ברצונו ראה השעשועים שיהיה לו מכל אחד מיישראל. ועיין עוד לשם (הקדו"ש, שער הפונה קדים בתחילתו). ובעש"ט על התורה (בראשית, אות ו).

ועיין עוד בספר ייטב לב (אמור) וז"ל, כשעלה ברצונו הפשוט, כי הוא רצון הפשוט, ואין טעם ברצון לענין מה צריך העולמות, אולם כך עלה ברצונו, עכ"ל. ולפ"ז זהו עליית החכמה לכתר, שנכלל החכמה, טעם שכלי, נכלל ברצון, ואין טעם ברצון מדוע צריך העולמות, ודו"ק. ועיין פרי ארץ (לך לך) וז"ל, ההתקשרות מאתו ית' להשפיע, זה אינו כי אם חפץ ורצון פשוט, כמאמר העץ חיים, כשעלה ברצונו ית' המוזכר, ברצונו ברא תחלה, וברצונו מקיים ומשפיע תמיד ומתענג, אבל אין שום השגה יכולה להבין התקשרות זה, עכ"ל. ועיין עוד בדבריו (פרשת יתרו) וז"ל, והנה כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם, הרצון הוא המצמצם את הצמצום, שהוא חכמה, וכו', הצמצום הוא עליית הרצון הפשוט, עכ"ל.

ביאור נוסף מצינו בבעש"ט (בראשית, אות ו) וז"ל, כשעלה ברצונו ית"ש להיטיב לנבראים (שזהו טעם הרצון, להיטיב, כנודע) היינו שהתעוררות הרצון היה כשנסתכל הקב"ה במעשיהם הצדיקים והשתוקק מאוד להיטיב להם, ועי"ז עלה בדעתו לברוא את העולם, עכ"ל. ולפ"ז זו עלייה של ההטבה, ובדקות זהו בחינת מ"ן, כנ"ל. ורצון להיטיב הוא תולדת מה שמקבל מהנבראים בכלל וכנס"י בפרט, וכלשון הזרע קודש (נח) כשעלה ברצונו הפשוט ית"ש לברוא את העולם כדי להיטיב לנבראים, כי עלה לפני רצונו התענוג שיקבל מעם ישראל, עכ"ל.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

ז"ל העץ חיים (שער א, ענף ב) וכאשר "עלה ברצונו" הפשוט לברוא העולמות ולהאציל נאצלים, עכ"ל.

ובביאור "עלה ברצונו", עיין בספר שערי גן עדן, והובא דבריו בספר טל אורות, וז"ל, כל הנמצאים מהראשון הנאצל עד אחרון שבאחרונים מאבי"ע, כולם יש להם שורש דק וכמוס באור א"ס, ואין שום דבר יוצא חוץ ממנו וכו', ובספירת המלכות בה הוא השורש של כל הנמצאים מעלה ומטה, וכו', בעל הרצון וכו', שיער במחשבתו הקדומה וכו' שבנקודת המלכות שגנוז השורש שלה באור א"ס, שבה יאות להיות מקום לעמידת העולמות, ומיד מחשבתו עשתה רושם, שעלתה אתעוררות מתתא לעילא, שסוד נקודת המלכות שהיתה לתתא מהתשעה שרשים המקיפים אותה, היא עלתה במחשבתו הקדומה, וזה כוונתם במה שאמרו "כשעלה ברצונו הפשוט", ר"ל "שהמלכות נתעלתה", למעלה, "למחשבתו" הקדומה, עיי"ש. ובאמת יש לשונות בדברי רבותינו כשעלה ברצונו ובמחשבתו הקדומה. עיין אוהב ישראל, לימי הרצון והתשובה. ולפ"ז זהו עליית המלכות, ודו"ק. ואמרו רבותינו שישראל "עלו" במחשבה תחלה. והיינו שזהו כשעלה ברצונו ומחשבתו, ודו"ק. ועיין לקוטי תורה חב"ד (ראה, כה, ע"א). אולם יעויין בדבריו (שה"ש, כה, ע"ג) כשעלה ברצונו הפשוט, והוא למעלה גם מבחינת החכמה, ועי"י הרצון העליון נמשך אור א"ס בחכמה, עיי"ש.

אולם יעויין בשמן זית זך (סימן יא) וז"ל, "כד סליק ברעותא", הכוונה כשעלה ברצונו הפשוט, והיותר נכון כי סליק קאי המ"ן שעלו מאליהם, וברעותא הוא על הרצון הפשוט, כלומר שברצונו הפשוט היה שיעלו המ"ן מאליהם, עכ"ל. עיי"ש. ושורש הדברים מבואר ביונת אלם (פ"ב) וז"ל, "כשעלה ברצונו" - ואלה שתי מלות הבאות להעלים הסוד, וכו', מה שאנו אומרים "שעלה ברצונו", כטעם "למעני למעני", כי הוא כביכול העלה אתרעותא מתתא, שלא עי"י זולתו, עיי"ש. ועיין פתחי שערים (נתיב פרצוף נוק' דז"א, פתח ז). ונובלות חכמה בתחילתו. ולפ"ז עלה ברצונו, זהו עליית מ"ן. אולם כיצד היה העלאה ללא מ"ן, כתבו

נא לשמור על קדושת הגליון

אנציקלופדיה מחשבה

חולון יום ד' 20:30

משפ' אליאס

רח' קדמן 4

לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה' פ

ירושלים - יום ג' 20:30 ב

ישיבה ראשית חכמה

רח' בן ציון אטון 8 הר חו:

לפרטים 52.765.1571

ישראל 073.295.1245 • ארה"ב 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net

או בפקס: 03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה,

נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]